

مرکز الگوی اسلامی ایرانی پیشرفت

الگوی اسلامی ایرانی پیشرفت

بایسته های ایرانی

دکتر محمدجواد ایروانی

1395/1/25

مقدمه

الگوی اسلامی ایرانی پیشرفت با رویکرد حرکت نظام مند و تعالی جویانه انقلاب اسلامی در مسیر تمدن سازی آن نقش راهبردی دارد. مقام معظم رهبری ^{مدظله العالی} با رویکرد راهبردی و بلندمدت خود این مطالبه را طرح کردند و این مسئولیت سنگین که نقش اساسی در ساماندهی حرکت آینده نظام اسلامی دارد برعهده مرکز الگوی اسلامی ایرانی پیشرفت گذاشته شد.

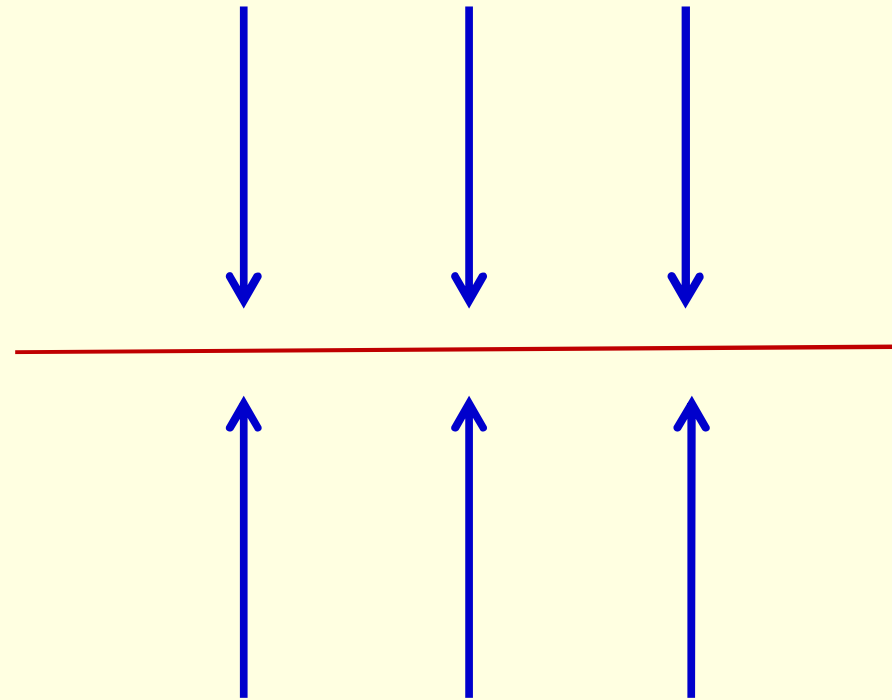
با توجه به عنوان الگو چنین برمی آید که قرار
است الگویی طرح شود که از نظر محتوایی،
خاستگاه و منشأ آن اسلام است ولیکن ظرف اجرای
آن ایران است فلذا دیدن ویژگیهای جامعه ی
ایرانی برای امکان پذیرسازی تحقق آن اهمیت
زیادی دارد. بنا بر این بومی سازی ابزارها و
سازوکارهای پیشرفت یک استلزام راهبردی است.

از سویی دیگر در مفاهیم کلان مدیریتی و
اجرائی موضوعاتی وجود دارد که در نگاه اول
در تعارض یکدیگر به نظر می رسند که الگوی
اسلامی ایرانی پیشرفت جهت گیری اساسی را
در این دوگانه ها باید تعیین نماید.

ویژگیهای جامعه شناختی ایران

از آنجا که الگوی اسلامی ایرانی پیشرفت برای جامعه ی ایرانی تدوین می گردد بایستی ویژگیهای جامعه ایرانی را با یک جهت گیری واقع بینانه مورد توجه قرار دهد. این ویژگیها که محصول دوره های زمانی گذشته و محصول یادگیریهای تاریخی ملت ایران است در یک نگاه واقع بینانه دارای جنبه مفید و کارکردی و جنبه های غیر مفید و غیر کارکردی است که با توجه به مدل میدان نیروی کورت لوین ویژگیهای مفید پیش برنده هستند و ویژگیهای غیر مفید نیز بازدارنده هستند و میزان پیشرفت تابعی است که توازن این نیروها است.

ویژگیهای غیر مفید بازدارنده

ویژگیهای مفید پیش برنده

مهمترین ویژگیهای مفید و پیش برنده جامعه
ایرانی حس غرور ملی و اعتماد به نفسی است
که به ثمره انقلاب اسلامی احیاء شده است. از
سوئی دیگر روحیه نوع دوستی و دگرنوازی از
ویژگیهای بارز جامعه ایرانی است.

روحیه استقامت و تحمل بالای ابهام و قدرت
عمل در شرایط پیچیده محیطی، دیگر
ویژگیهای جامعه ای ایرانی است.

از سویی دیگر رسوخ روحیه مادی در بخشهای جامعه و پولی شدن آن، کمبود آینده نگری (تمایل به نتایج سریع و فعالیتهای زودبازده) نیز جنبه دیگری از ویژگیهای جامعه ای ایرانی است.

در جامعه ایرانی انسجام عاطفی بالا و انسجام ابزاری و روحیه همکاری بین فردی در کسب و کارها پایین است. در عین حال جامعه ی ایرانی نشان داده است که مرد میدانهای سخت است و در امور اعتقادی پایداری و مقاومت مثال زدنی دارد.

1 - پیروزی انقلاب اسلامی

2 - دوران دفاع مقدس

3 - و امروز ایستادگی در دفاع از حرم

اهل بیت علیهم السلام

مصادیق بارز این ویژگی است.

در نتیجه : در الگوی اسلامی ایرانی

پیشرفت پیوند بین مبانی ارزشی

و اعتقادی جامعه ایرانی و

استلزام های پیشرفت برقرار شود.

(نمونه نظم و انضباط اجتماعی)

دوگانه های پیش رو

دوگانه هایی پیش رو وجود دارد که الگوی اسلامی ایرانی پیشرفت باید بتواند در حرکت آینده نظام اسلامی تکلیف آنها را روشن کند. برخی از مهمترین این دوگانه ها عبارتند از:

- ✓ دنیا و آخرت
- ✓ معنویات و مادیات
- ✓ روح، روان و جسم
- ✓ رشد و عدالت
- ✓ فردگرایی و جامعه محوری
- ✓ مردم سالاری و دین محوری
- ✓ ملی گرایی و مکتب گرایی
- ✓ و.....

توجه به استلزام های راهبردی

الگو به نوبه خود یکی از مراحل برنامه ریزی راهبردی نظام اسلامی است و نقش هدایت گر و انسجام بخش برای سایر اجزا و مراحل برنامه ریزی راهبردی دارد.

الگو باید بتواند تصویری روشن و برانگیزاننده و امکان پذیر از ایران اسلامی در افق تحقق اصول قانون اساسی ارائه دهد و استلزام های راهبردی برای تحقق آن را در ابعاد مختلف که اهم آن به شرح زیر است، ارائه دهد:

1 - استلزام های اجتماعی : چه تغییرات و جهت گیری هایی برای جامعه ایرانی باید طراحی و عملیاتی شود تا زمینه تحقق الگو در افق معین فراهم گردد؟

بطور نمونه :
کار و تلاش، ارزش
آفرینی

2 - استلزام های اجرایی : در ابعاد مدیریتی و اجرایی چه سازوکارها و روحیاتی باید حاکم شود؟

بطور نمونه :
توجه به محیط + توجه به
محیط ارزشی
تجربیات مدیریت نهادی
(جهادی)، مالیات،
بازرگانی خارجی
تولید - خودکفائی و
صادرات لبنیات در ایران

3 - استلزام های فرهنگ : در ابعاد فرهنگی چه تحولاتی باید ساماندهی شود تا زمینه تحقق الگو فراهم شود.

4 - استلزام های اقتصادی : در جنبه های اقتصادی چه بایسته هایی باید اندیشیده و اجرایی گردند؟

مثال:

راهبرد همراستاسازی منافع

فردی - بنگاهی و ملی)

نظام مالیه: استلزام چرخش

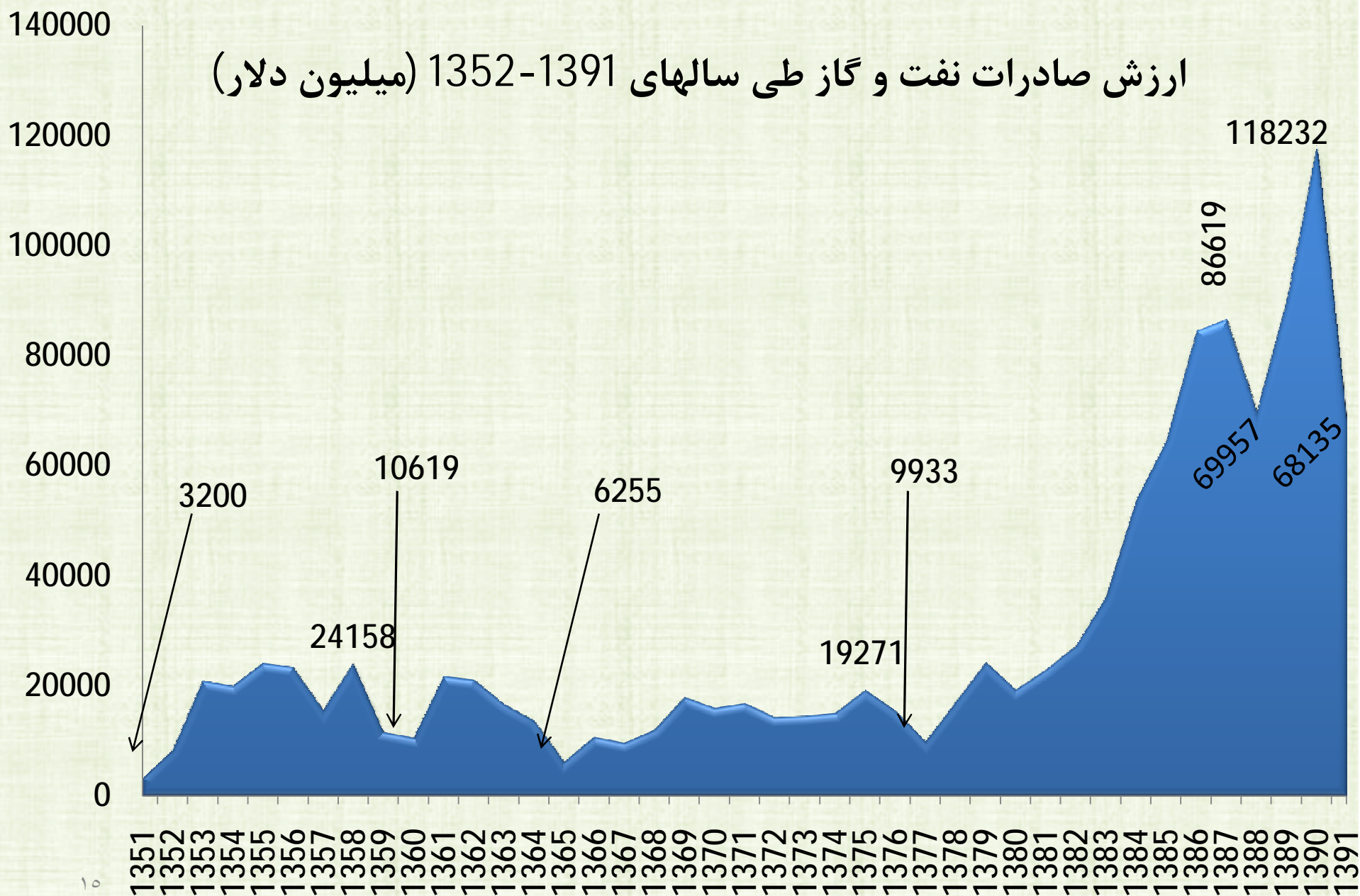
راهبردی در پدیده تسامح

محیطی

انضباط در اجرای سیاست های

اقتصادی

ارزش صادرات نفت و گاز طی سالهای 1352-1391 (میلیون دلار)

5 - استلزام های سیاسی: در بعد سیاسی

چه تحولاتی لازم است؟

6 - استلزام های فنی و تکنولوژیکی:

جهت گیریهای راهبردی در حوزه

تکنولوژی به ویژه تکنولوژی ارتباطات چه

تغییراتی را ایجاد می کند.

**این استلزام ها مواد فکری را
برای سایر اجزای برنامه ریزی
راهبردی نظام فراهم می کند.**

لزوم تعریف سازوکارهای مدیریتی

با توجه به ویژگیهای فرهنگی و

اجتماعی جامعه ایرانی

در بحث تحول یک نکته مهم آن است که پیشرفت یک کشور تنها متکی به وجود عوامل تولید نیست بلکه باید نهادهایی وجود داشته باشند که این عوامل تولید را از حالت بالقوه به بالفعل در آورند و ایجاد این سازمانها (نهادهای) و کارایی و اثربخشی آن مسأله اصلی پیشرفت در کشورهای در حال توسعه است.

**مسأله راهبردی آن است که در تحول سازمانی
ابزارها و سازوکارهای (متدولوژی ها) انجام
کار باید متناسب با زیرساخت های فرهنگی آن
جامعه باشد در همین مسیر باید از خودمان
بپرسیم (این سؤال را مقام معظم رهبری طرح
کرده اند)**

**چرا بوروکراسی در کشورهای غربی تسهیل گر
توسعه بود و در ایران و برخی کشورهای دیگر
به عنوان مانع توسعه (پیشرفت) عمل کرده
است؟ آیا اجرای ناقص آن موجب این کارکرد
معکوس شده است؟ چه موانعی بر سر راه
اجرای آن وجود داشته اند؟ آیا این موانع از
اراده حاکمان و مدیران قوی تر بودند؟**

**بزرگترین مانع فرهنگی است، فرهنگ انسجام
اجتماعی بالا در جامعه ی ایرانی که به شکل
پیوندهای خانوادگی و قومی نمود می یابد در عمل
روابط ویژه ای شکل می دهد. آیا صلاح است برای
رسیدن به یک رشد اقتصادی ظاهری انسجام
اجتماعی را کاهش داد؟ آیا تجربه غرب در این
زمینه با سرانجام خوبی همراه بوده است؟**

آیا حتی اگر ما بتوانیم این روابط را تضعیف

کنیم باید چنین اقدامی انجام شود؟

این وظیفه الگوی اسلامی ایرانی پیشرفت است

که با لحاظ کردن این ویژگیها الگوی پیشرفت

بیابد و الا نفی آنها و یا توصیه های صرفاً

اخلاقی اثری ندارد.

سؤال دیگر، ما تجربه پنج برنامه توسعه پنج ساله را داریم قبل از انقلاب هم بود، برنامه ششم هم در حال تصویب در مجلس است. میزان توفیق ها چقدر بوده است؟ چرا درصد تحقق برنامه ها کم است؟ چه خصلت فرهنگی و رفتاری در شخصیت ایرانی وجود دارد که در برنامه ریزی نادیده گرفته شده است؟ آیا ایراد اساسی از عدم انطباق مدل برنامه ریزی با زیرساختهای فرهنگی جامعه نیست؟

الگوی اسلامی ایرانی پیشرفت باید نسبت به تحول سازمانی و مدل‌های مدیریتی دغدغه ویژه‌ای داشته باشد. فارغ از این دغدغه‌ها پیشرفتی به دست نمی‌آید.

در سال‌های اخیر نهادهای متولی پیشرفت به وسیله‌های مختلف در افکار عمومی سلب صلاحیت شده‌اند برای بخش خصوصی - بخش دولتی - نهادها - بخش عمومی غیردولتی و بخش تعاونی هر یک تخریب‌های گسترده و اتهاماتی مطرح شده است این نفی کلی چه نتیجه‌ای دارد؟

**پس بار پیشرفت را روی دوش چه کسانی قرار
دهیم؟ آیا به این موضوع فکر کرده ایم که چه
روابطی بین این بخشها بایستی شکل بگیرد؟ آیا بر
پایه تفکر تضادسازی کمترین نتیجه ای عاید این
کشور می شود؟ رویکرد بایستی هم افزائی باشد یا
تشدید تضاد؟**

**شعار مردم سالاری دینی در ابعاد مختلف باید
محقق شود ویژگی انقلاب اسلامی آزادسازی
انرژی مردمی است و هر جا چنین اتفاقی
افتاده است، نتایج معجزه واری به دست آمده
است این در الگوی اسلامی ایرانی پیشرفت
باید عملیاتی شود.**